47- KITÂBU'S-SERÎKE
1- Bugday Ve Benzerlerinde, Yol Arkadaslarinin Kendi Kumanyalarinda, Paralar Disindaki Ticâret Metanlarinda Ortaklik;
2- "Herhangi Iki Halitadan Meydana Gelmis Ortak Bir Sürünün Zekâti Hususunda Bu Halita Sirket Sâhiblerî, Kendi Aralarinda Adalet Üzere Birbirlerine Müracaat Ederler" Babi
3- Koyunlarin (Sayi Ile) Bölünmesi Babi
4- Arkadaslardan Izin Istemedikçe Ortaklar Arasinda Hurma Yerken Iki Hurmayi Birlestirmemi Terk) Babi
5- Ortaklar Arasindaki Ortak Mal Ve Metâ'larin Âdilce Bir Kiymetle Kiymetlerini T Atîn Eylemek Babi
6- Bâb: Ortaklar Arasindaki Taksimde Ve Maldan Pay Almada Kur'a Çekilir Mî?
7- Yetimlerle Ve Mîrâs Sâhibleri Ile Ortaklik Babi
8- Arazîlerde Ve (Ev Yâhud Bostanlar Gibî) Diger Seylerde Ortaklik Babi
9- Bâb: Ortaklar Evleri Yâhud Diger Seyleri Bölüstükleri Zaman Artik Onlar Için Dönme De, Suf'a Da Yoktur
10-Altinda, Gümüste Ve Kendisinde Sarraflik Yapilabilecek Paralarda Ortak Olmak Babi
11- Zimmî Ile Ve Müsriklerle Ekincilik Hususunda Ortaklik Akdi Yapmak Babi
12- Koyunlari Taksim Ve Bunda Adalet Etmek Babi
13- Bugdayda, Yiyecek Maddelerinde Ve (Mülk Edinilebilecek) Diger Seylerde Ortaklik Babi
14- Kölede Ortaklik Babi
15- Harem'e Armagan Edilen Kurbanlik Iri Hayvanda Ve Develerde Ortak Olmak Ve Bir Kimse Kurbanligi Harem'e Gönderdikten Sonra Kendi Kurbanliginda Diger Bir Kimseyi Ortak Ettiginde (Bu Caiz Olur Mu, Olmaz Mi) Babi .
16- Taksimde On Koyunu Bir Deveye Denk Sayan Kimse Babi

47- KITÂBU'S-SERÎKE

(Ortaklik Kitabi) [1]

1- Bugday Ve Benzerlerinde, Yol Arkadaslarinin Kendi Kumanyalarinda, Paralar Disindaki Ticâret Metanlarinda Ortaklik;

Ölçülecek, tartilacak seylerin taksimi nasil olacak? Bunlarin tahmin ve oranlama suretiyle taksimi caiz olur mu?
Müslümanlar sakinca görmedikleri zaman –yâhud sakinca görmedikleri için- kumanyalarda onun bâzi parçasini tesadüfi olarak su ortagin, bâzi kismini da bu ortagin yemesi suretiyle, avuç avuç ve tutam tutam taksimi;
Ve yine böyle altin ve gümüsün ölçme ve tartma olmaksizin tahmin ve oranlama suretiyle taksimi;
Bir de hurmada çift çift birlestirmek suretiyle yemek (konulariyle ilgili hadîsler) babi [2].

1-.....Câbir ibn Abdillah(R)'tan (o, söyle demistir): Rasûlullah (S) deniz sahili tarafina bir askerî

birlik gönderdi ve bunlar üzerine Ebû Ubeyde ibn Cerrâh'i kumandan ta'yîn etti. Bu birlik üç yüz neferden ibaretti. Ben de bunlarin içinde idim. Biz yola çiktik. Nihayet yolun bir kisminda bulundugumuz zaman azigimiz tükendi. Bunun üzerine Ebû Ubeyde, bu askerî birligin mücâhidlerine yanlarindaki aziklari getirmelerini emretti. Getirilen erzaki bir yere topladi ki, toplanan erzak iki dagarcik hurmadan ibaret idi. Ebû Ubeyde bu hurma ile her gün azar azar vererek bizi geçindiriyordu. Nihayet bu da tükenmisti. Artik bizlerin payina her gün ancak birer hurma düsüyordu. (Câbir bu vak'ayi anlatirken, Câbir'in râvîsi Vehb ibn Keysân:)
Ben Câbir'e:
— Günde bir hurma yetmez, dedim.
Câbir:
— (Sen ne diyorsun?) Bu bir hurma da tükenince vallahi onun yoklugunun acisini da tattik, dedi ve söyle devam etti:
— Sonra deniz sahiline ulastik, bir de gördük ki, deniz sahilinde küçük dag gibi bir balik bulunuyor. Iste bu askerî birlik onsekiz gece bu baligin etinden yediler. Sonra Ebû Ubeyde bu baligin kaburgalarindan ikisinin dikilmesini emretti. Iki kaburga kemigi dikildi. Sonra bir devesinin hazirlanmasini emretti ve bu hazirlandi. Sonra buna binen bir süvârî bu iki kemigin altindan geçti, fakat onlara dokunmadi [3]

2-.....Seleme ibnu'1-Akva' (R) söyle demistir: (Havâzin seferinde) mücâhidlerin aziklari azalip hafiflesmis ve fakîr düsmüslerdi. Bunun üzerine sahâbîler develerini kesmek hususunda (izin için) Pey-gamber'e geldiler. Peygamber de onlara izin verdi. Müteakiben bunlara Umer kavustu. Onlar bu haberi ona söylediler. Umer onlara:
— Develeriniz gittikten sonra (bu uzun yolculukta) hayâtiniz kalmaz, dedi.
Sonra Peygamber'in yanina girdi ve:
— Yâ Rasûlallah! Bunlarin develeri gittikten sonra, bunlarin hiçbiri (sag) kalmaz, dedi.
Bunun Üzerine Rasûlullah da:
— "Öyleyse insanlar içinde nida et: Herkes geri kalan aziklarini
getirsinler!" buyurdu.
Içine konulmak üzere mesin bir sergi yayildi. Getirenler bu yayginin üzerine koydular, sonunda Rasûlullah ayaga kalkti, duâ etti ve sergi üstündeki erzak için bereket temennî eyledi. Sonra sahâbîlere kaplariyle gelmelerini emretti. Mücâhidler avuç avuç aldilar, nihayet (hepsi kaplarini doldurup) ayrildilar. Sonra Rasûlullah (S) sükran makaaminda
— "Eshedu enlâ ilahe ille'llah ve ennîrasûlullah (= Allah'tan
baska ilâh olmadigina ve kendimin Allah'in elçisi olduguma sehâdet ederim)" buyurdu [4].

3-.....Râfi' ibn Hadîc (R) söyle demistir: Biz Peygamber (S)'in beraberinde ikindi namazim kilardik. Müteakiben devemizi bogazlardik. (Takrîbî) on parçaya ayirirdik. Gün batmazdan önce de pismis kebâblail yerdik [5].

4-.....Ebû Mûsâ el-Es'arî (R) söyle demistir: Rasûlullah (S) söyle buyurdu: "Hakîkaten Es'arîler

gazada aziklarini bitirirlerken yâhudMedine'de ailelerinin yiyecegi azaldiginda hemen yanlarindaki erzaki bir tek bez içine toplarlar, sonra bir kap içinde (ölçerek) aralarinda esit olarak taksim ederler. Binâenaleyh Es'arîler bendendir, ben de Es'arîler'denimdir" [6].

2- "Herhangi Iki Halitadan Meydana Gelmis Ortak Bir Sürünün Zekâti Hususunda Bu Halita Sirket Sâhiblerî, Kendi Aralarinda Adalet Üzere Birbirlerine Müracaat Ederler" Babi

5-..... Enes ibn Mâlik söyle tahdîs etmistir: Ebû Bekr es-Siddîk (R) Rasûlullah (S)'in farz ve takdir buyurdugu zekât mikdârina dâir, Enes'e sunu da yazmistir: "Herhangi iki halitadan meydana gelmis ortak bir sürünün zekâti hususunda bu halita (sirket) sâhibleri, kendi aralarinda adalet geregi birbirlerine müracaat ederler" [7].

3- Koyunlarin (Sayi Ile) Bölünmesi Babi

6-.....Abâye ibnu Rifâa, dedesi Rafi' îbn Hadîc(R)'den; o söyle demistir: Biz (Huneyn dönüsünde Tihâme'den olan) Zu'I-Huleyfe'de Peygamber'in beraberinde bulunduk. Sefer hey'eti halkina bir açlik isabet etti. (Huneyn'de) birçok deve ve koyun da ele geçirmislerdi.
Râfi' devamla dedi ki:
Peygamber (S) ordunun arkalarinda kalmisti. Sahâbüer acele edip ganimet develerinden, koyunlarindan bâzilarini bogazlamislar ve tencerelere yerlestirmislerdi. Peygamber gelince emretti, tencereler devrildi. Sonra Peygamber ganimet malini taksim etti. (O günün rayicine göre) on koyunu bir deveye denk saydi.
Bu sirada develerden biri kaçmisti. Onu ta'kîb ettiler, fakat bu kaçak deve ta'kîbçileri âciz birakti. Ordu içinde (ta'kîbe elverisli olan) at da pek az bulunuyordu. Bu sirada mücâhidlerden bir kimse oku ile bu hayvani ta'kîb edip vurdu da bu sebeble Allah hayvani durdurdu. Bundan sonra Peygamber:
— "Vahsî hayvanlarin kaçaklari gibi bu ehli hayvanlarin da muhakkak kaçicilari vardir. Bunlardan biri size galebe ederse, ona böyle muamele ediniz (avlar gibi vurunuz)" buyurdu.
Dedem dedi ki:
— Biz yarin (zaman olur ki) muhakkak düsmani umut eder, yâ-hud düsmandan endîse ederiz (de kiliçlarimizi hayvan kesmekte kör-letmeyiz). Beraberimizde biçak da bulunmaz. Bu hâlde kamisla hayvan bogazlayabilir miyiz?
Peygamber:
— "Bol kan akitan her sey ile bogazlanir ve üzerine Allah 3in ismi de zikrolunursa, o kesilen hayvani yiyiniz. Yalniz disle tirnak müstesnadir. Bunun sebebini size muhakkak söyleyecegim: Dise gelince; o bir kemiktir (kesmez); tirnaga gelince, o da Habesliler'in kesme âletleridir" buyurdu [8].

4- Arkadaslardan Izin Istemedikçe Ortaklar Arasinda Hurma Yerken Iki Hurmayi Birlestirmemi Terk) Babi

7- ..... Cebele ibn Suhaym söyle dedi:Ben Ibn Umer(R)'den isittim: Peygamber (S) kisinin, arkadaslarindan izin istemedikçe (ortaklar arasinda) toplu olarak hurma yerken iki hurmayi birlestirmesini nehyetti, diyordu.

8-.....Cebele söyle demistir: Biz bir ara Medine'de bulunuyorduk. O zaman bize bir kitlik isabet etmisti. Abdullah ibnu'z-Zubeyr bizlere hurma veriyordu. Biz hurma yedigimiz sirada yanimizdan Abdullah ibn Urner geçerdi de bize: Peygamber (S) iki hurmayi birlestirerek yemekten nehiy buyurdu. Meger ki, sizden biriniz mü'min kardesine öyle çift yemeye izin vermis olsun, der idi [9].

5- Ortaklar Arasindaki Ortak Mal Ve Metâ'larin Âdilce Bir Kiymetle Kiymetlerini T Atîn Eylemek Babi [10]

9-.....Ibn Umer (R) söyle demistir: Rasûlullah (S) söyle buyurdu: "Her kim ortak kölesinden kendisine âid payini âzâdlarsa -râvî ayni ma'nâda olan "sirken" yShuû "nasîben" kelimelerinden hangisini söyledigim terdîd ile bildirerek- âzâd edici, kölenin âdilâne bir kiymette (ta'yîn olunan) bedelinin tutarina mâlik bulunursa, köle (tamamen) âzâd edilmistir. Eger âzâd edici bu servete mâlik bulunmazsa, köleden âzâd ettigi, kendine isabet eden hissesini âzâd etmis olur" [11].
Hadîsi Nâfi'den alan râvî Eyyûb: "Köleden âzâd ettigi mikdâr âzâd olur" sözü Nâfî'den gelmis bir söz mü, yâhud Peygamber(S)'den gelen hadîsin içinde bir söz mü, bilmiyorum, demistir [12].

10-.....Ebû Hureyre(R)'den (söyle demistir): Peygamber (S) söyle buyurdu: "Herkim kölesinden olan hissesini âzâdetse, o kimseye kendi malindan (kalan kiymetini vererek) köleyi tamamen köle-likten kurtarmasi vâcib olur. Sayet âzâd edicinin mali yoksa, kölenin âdilâne kiymeti takdir olunur. Sonra köle (diger ortagin payini kazanmak için) mesakkatsiz olarak çalistirilir" [13].

6- Bâb: Ortaklar Arasindaki Taksimde Ve Maldan Pay Almada Kur'a Çekilir Mî? [14]

11..... Ben en-Nu'mân ibn Besîr(R)'den isittim; Peygamber (S) söyle buyurmustur:
"Allah'in (men' ettigi) sinirlari üzerinde duran kimse ile, o sinirlarin içine düsen kimselerin benzeri, bir gemi halkinin benzeri gibidir: Onlar gemi üzerinde kur'a attilar. Bâzisina geminin üstü düstü, bâzisina da alti (anbar kismi) isabet etti. Geminin alt kisminda bulunanlar sudan almak istedikleri zaman yukaridakilerin üzerine ugru-yorlardi. Bunlar (kendi kendilerine): Biz nasibimiz olan anbarda bir delik açsak (ezâlanmanus) ve üstümüzde kilere eza vermemis oluruz, dediler. Simdi yüksek tabaka sâhibleri bu asagi seviyedeki insanlari bu dilekleriyle basbasa biraksalardi, hepsi helak olurlardi. Fakat onlarin (cinayet isleyecek) ellerini tutsalardi hem kendileri kurtulur, hem de mücrimleri toptan kurtarirlardi" [15].

7- Yetimlerle Ve Mîrâs Sâhibleri Ile Ortaklik Babi

12-.....Ve el-Leys söyle dedi: Bana Yûnus, Ibn Sihâb'dan tahdîs etti. O söyle demistir: Bana Urvetu'bnu'z-Zubeyr haber verdi ki, kendisi Âise'ye Yüce Allah'in su: "Eger yetim kizlar hakkinda adaleti yerine getiremeyeceginizden korkarsaniz, sizin için halâl olan (diger) kadinlardan ikiser, üçer, dörder olmak üzere nikâh edin..." (en-Nisâ: 3) kavlinin tefsirini sordu. Âise (R) söyle cevâb verdi: Ey kizkardesi-min oglu! Âyetteki "Yetimler" ile murâd olunan su yetîm kizdir ki, o, velîsinin velayet ve vasiligi altinda bulunup, mal hissesinde velîye ortak olur. Ve bu yetimin mali ve güzelligi velîsinin hosuna gider. Bu sebeble velîsi ona, mehrinde adalet etmeksizin ve baskasinin verecegi kadar mehr vermeyerek, onunla evlenmek ister. Iste (bu âyette) o çesit velîlerin kendi himayeleri altindaki yetime kizlarla, haklarinda adalet ve onlarin mehrlerini en yüksek mikdânna yükselmedikçe evlenmekten nehyolunup, bunlardan baska kendilerine halâl olan kadinlardan evlenmeleri emrolundu.
Urve dedi ki: Âise söyle devam etti: Bu âyet indikten sonra insanlar Rasûlu Ilah'tan sorup fetva istediler. Bunun üzerine Allah su âyeti indirdi:
"Senden kadinlar hakkinda fetva isterler. De ki: Onlara dâir fetvayi size Allah veriyor: Kendileri için farz yazilmis olani (mîrâsi) onlara vermediginiz ve nikahlamalarini da begenip istemediginiz yetim kizlar ve (henüz ergin olmayan) küçük çocuklar hakkinda, bir de yetimlere karsi adaleti ayakta tutmaniz hususunda (iste) Kitâb 'da okunup duran âyetler! Hayirdan daha ne yaparsaniz, sübhesiz Allah onu da hakkiyle bilicidir" (en-Nisâ: 127).
Allah'in bu âyette "Kitâb'da size karsi okunup duruyor" diye zikrettigi, içinde "Eger yetîm kizlar hakkinda adaleti yerine getiremeyeceginizden korkarsaniz, sizin için halâl olan diger kadinlardan... nikâh ediniz1" buyurdugu âyet, bastaraftaki birinci âyettir.
Âise dedi ki: Diger âyetteki, Allah'in
= Nikâhlarini begenip istemediginiz yetîm kizlar" kavli de, herhangi birinizin himâyesi altinda bulunan yetîm kiza mal ve güzellik az oldugu zaman ragbet göstermemesidir. Bu mal ve güzelligi fakîr olan Öksüz kiz ara ragbet etmediklerinden dolayi, malina ve güzelligine rag-
bet ettikleri yetîm kizlari -adalete riâyet etmedikçe- nikâh etmekten yetîm velîleri nehyolundular [16]
.

8- Arazîlerde Ve (Ev Yâhud Bostanlar Gibî) Diger Seylerde Ortaklik Babi

13-.....Câbir ibn Abdillah (R) söyle dedi: Peygamber (S) sufayi ancak taksim olunmamis her malda (carî) kildi. Sinirlar konuldugu ve yollar ta'yîn edildigi zaman suf'a yoktur [17].

9- Bâb: Ortaklar Evleri Yâhud Diger Seyleri Bölüstükleri Zaman Artik Onlar Için Dönme De, Suf'a Da Yoktur

14-.....Câbir ibn Abdillah (R) söyle demistir: Peygamber (S) taksîm olunmayan her malda suf'a ile hükmetti. Sinirlar konuldugu ve yollar belli edildigi zaman artik suf'a yoktur [18].

10-Altinda, Gümüste Ve Kendisinde Sarraflik Yapilabilecek Paralarda Ortak Olmak Babi

15-.....Sehnân ibnu Ebî Müslim haber verip söyle dedi: Ben EbiTI-MinhâTe, elden ele yapilan pesin sarrafliktan sordum. Ebu'l-Minhâl söyle dedi: Ben ve benim bir ortagim'elden ele pesin ve veresiye birsey satin aldim. Akabinde el-Berâ ibnu Âzib geldi. Biz hemen ona bunun hükmünü sorduk. O söyle dedi: Ben ve benim ortagim Zeyd ibnu Erkam bunu yaptik ve bunu Peygamber'e sorduk. Peygamber (S): "Elden ele pesin olan seyi aliniz, veresiye olani ise terkediniz" buyurdu [19]
.

11- Zimmî Ile Ve Müsriklerle Ekincilik Hususunda Ortaklik Akdi Yapmak Babi

16-.....Abdullah ibn Umer (R) söyle dedi: Rasûlullah (S), Hayber arazîsinin çikaracagi mahsûlün yarisi Yahûdîler'in olmak üzere, Hayber arazîsini islemeleri ve ekmeleri için Yahûdîler'e verdi [20].

12- Koyunlari Taksim Ve Bunda Adalet Etmek Babi

17-.....Ukbe ibnu Âmir(R)'den: Rasûlullah (S) Ukbe ibn Âmir'e, sahâbîleri arasinda (vekâleten) taksim etmek üzere bir takim kurbanlik koyunlar vermis. (Ukbe bunlari taksîm edip) bir yasinda bir keçi oglagi geri kalmisti. Ukbe bunu Rasûlullah'a söylediginde, Rasûlullah: "Onu da sen kurbân et" buyurmustur [21].

13- Bugdayda, Yiyecek Maddelerinde Ve (Mülk Edinilebilecek) Diger Seylerde Ortaklik Babi

Ve zikrolunuyor ki, bir adam bir seyi pazarlik ediyordu. Diger biri ona göz isareti yapti (o da onu satin aldi). Umer, o göz isareti yapanin pazarlik yapanla bir ortakligi oldugunu gördü [22].

18-.....Abdullah ibn Hisâm(R)'dan haber verdi. Abdullah ibn Hisâm Peygamber(S)'e yetismis ve annesi (sahâbîyyelerden) Zeyneb bintu Humeyd kendisini (Mekke fethinde) Rasûlullah'a götürmüstü. Annesi:
— Yâ Rasûlallah! Oglumla Islâm bey'ati yap! dedi. Rasûlullah:
— "O küçüktür" buyurdu ve basini sivazlayarak Abdullah'a (bereketle) duâ etti.
Yine yukanki isnâd ile torunu Zuhre ibn Ma'bed'den: Dedesi Abdullah ibn Hisâm onu çarsiya çikarir idi de, çarsidan erzak alirdi. Bu sirada ona (bazen) îbn Umer ile Ibnu'z-Zubeyr kavusurlardi. Bunlar derhâl Abdullah ibn Hisâm'a: Bizi de (bu mala) ortak et. Çünkü Peygamber (S) senin için bereketle duâ etti, derlerdi. Abdullah da bunlari ortak ederdi. Bâzi zaman olurdu ki, tamâm bir deve yükü (kâr) isabet ederdi de, o kâri eve gönderirdi [23].

14- Kölede Ortaklik Babi

19-.....Ibn Umer(R)'den: Peygamber (S): "Her kim bir köledeki kendine âid olan payi âzâd ederse, sayet onun kölenin bedeli kadar mali varsa, kölenin tamâmini hürriyete kavusturmasi onun üzerine vâcib olur; Âdil bir kiymetle bedeli ta'yîn olunur, ortaklarina kendi hisseleri verilir ve âzâd edilenin yolu bosaltilir" buyurmustur.

20-.....Ebû Hureyre(R)'den; Peygamber (S) söyle buyurmustur: "Her kim bir köledeki payini âzâd ederseve mali da varsa, kölenin tamâmi hürriyete kavusturulur. Sayet âzâd edicinin mali yoksa, köle (diger ortagin payini kazanmasi için) üzerine agir gelmeyecek surette çalistirilir" [24].

15- Harem'e Armagan Edilen Kurbanlik Iri Hayvanda Ve Develerde Ortak Olmak Ve Bir Kimse Kurbanligi Harem'e Gönderdikten Sonra Kendi Kurbanliginda Diger Bir Kimseyi Ortak Ettiginde (Bu Caiz Olur Mu, Olmaz Mi) Babi [25].

21-.....Bize Abdulmelik ibn Cureyc, Atâ ibn Ebî Rebâh'tan; o da Câbir'den; yine Ibn Cureyc, Tâvûs ibn Keysân'dan; o da Ibn Abbâs'tan olmak üzere haber verdi. O söyle demistir: Peygamber (S) zu'1-hiccenin dördüncü gecesi sabahinda hacc niyetiyle telbiye ediciler olarak Mekke'ye geldi. Ihram vaktinde kendilerine umreden hiçbir sey karismamisti. Biz Mekke'ye gelince Peygamber bizlere emretti. Biz de niyet ederek isledigimiz bu hacc fiilini umreye çevirdik (ve temettü' hacc yapicilardan olduk). Peygamber kadinlarimiza da halâl olmamizi emretti. Akabinde bu haccin umreye çevrilmesi konusunda insanlarin dedikodusu yayildi.
Atâ geçen senedle dedi ki: Câbir: Artik bizlerden herbirimiz hacc ile ihram etmis ve cimâyi yeni birakmis oldugu için,erkeklik âleti menî damlatarak mi Minâ'ya yürüyecek? dedi. Ve Câbir bu fiili çirkin gördügü için eliyle erkeklik âletine, onun menî damlatmasina isaret etti. Câbir'inbu söz ve fiilleriyle o isten men' der oldugu haberi Peygam-ber'e ulasinca, Peygamber hitâb edici olarak ayaga kalkti ve söyle buyurdu:
— "Bir takim gruplarin söyle söyle demekte olduklari haberi bana ulasti. Allah'ayemîn ediyorum ki, elbette ben Allah'a onlardan daha itaatli ve daha takvîliyimdir. Eger hacc aylarinda umrenin cevazini isin sonunda (yânî simdi) bildigim gibi, isin basinda (yânî ihrama girerken) de bilmis olsaydim, kurbanlik sevketmezdim. Ve yanimda kurbanim olmasaydi (simdi ben de sizler gibi) muhakkak ihramdan çikardim".
Surâkatu'bnu Mâlik ibn Cu'sum hemen ayaga kalkti da:
— Yâ Rasûlallah! Bu hacc aylarinda umre yapmak yalniz bize mi mahsûstur, yâhud ebedî midir? dedi.
Rasûlullah:
— "Yalniz bize mahsûs degildir, fakat (hüküm umûmîdir), kiyamete kadar daimîdir" buyurdu.
Câbir dedi ki: Alî ibn Ebî Tâlib (Yemen'den) geldi. O ikisinden biri (yânî Câbir): Alî, Rasûlullah'in ihrâmlandigi gibi Lebbeyk diyordu. Diger râvî îbn Abbâs ise: Alî, Rasûlullah'in hacci ile Lebbeyk diyordu, dedi. Akabinde Peygamber Alî'ye ihraminda sabit olmasini emretti ve onu kurbanda ortak yapti [26].

16- Taksimde On Koyunu Bir Deveye Denk Sayan Kimse Babi

22-.....Abâyetu'bnu Rifâa, dedesi Râfi1 ibn Hadîc(R)'den; o söyle demistir: Biz (Huneyn dönüsünde) Tihâme'den sayilan Zu'l-Huleyfe'de Peygamber (S) ile beraber bulunduk. Birçok koyun ve deve ele geçirmistik. (Acikdiklari için) topluluk (o hayvanlarin bâzisini kesip) etleri tencerelerde kaynattilar. Rasûlullah geldi ve o tencerelerin devrilmesini emretti ve tencereler devrildi. Sonra (Rasûlullah ganîmet mallarim taksim ederken) on koyunu bir deveye muâdil saydi. Sonra o ganimet develerinden biri kaçti. Toplulukta da pek az at vardi. Bu sirada mücâhidlerden bir kimse onu ok atip vurdu ve böylece Allah hayvani durdurdu. Bunun üzerine Rasûlullah (S):
— "Sübhesiz vahsî hayvanlarin kaçicilari gibi, bu hayvanlarin da kaçicilari vardir. Bunlardan biri size galebe ederse, ona böyle muamele yapiniz" buyurdu.
Abâye dedi ki: Dedem söyle dedi:
— Yâ Rasûlailah! Bizler yarin düsmani ümîd ediyoruz, yâhud yarin düsmana kavusacagimizdan endîse ediyoruz. Beraberimizde biçaklar da yok. Bu takdirde kamisla hayvan bogazlayabilir miyiz?
Rasûlullah:
— "Bol kan akitan her seyle bogazlamaya acele et! Üzerine Allah'in ismi de zikrolunduysa, artik o hayvanin etini yiyiniz. Yalniz dis ile tirnak (kesme âleti) degildir. Ve bunun sebebini size söyleyecegim: Dise gelince, o bir kemiktir (kesmez). Tirnaga gelince, o da Ha-besliler'in kesme âletleridir" buyurdu [27].

---

[1] Buhârî'nin Nesefî ve Ibn Sebbûye rivayetleri böyle Besmele, Kitâb ve Bâb un-vânlariyle gelmistir. Rivayetlerin çogu yalniz Bâbu's-Serike; Ebû Zerr rivayetinde ise Kitâb ve Bâb ta'bîrleri olmaksizin, sâdece "Fî's-Serîk fî't-Taâm ve'n-Nehdi ve'1-Arûz" seklindedir.

[2] Bâbdaki bâzi ta'bîrler:
es-Sirk, lügatte nasîb demektir.Onlarin buralarda hiçbir ortakligi yoktur (Sebe': 22) âyetindeki sirk, nasîb demektir.
es-Serîke, lügatte suyû' ve mücâveret suretiyle ihtilâttir.
"Mallarini (birbirine) katip karistiran ortaklarin çogu mutlak birbirlerine haksizlik eder" (es-Sâd: 24) âyetindeki Hu-latâ, Sürekâ yân; ortaklar ma'nâsmadir.
Seriat dilinde Serîket: Birsey hakkinda iki ve daha fazla kimselere hakkin subût ve ihtisasi ve onlarin bu sey ile hukuken imtiyazi hâiz olmalaridir. Seyyid Serîf Ta'rîf ât'mda söyle ta'rîf ediyor: Serîket (Sirket), iki ve daha çok nasibin birbirinden ayrilmaz bir surette karismasidir.
Serîket evvelâ Mülk Serîketi, Akd Serîketi diye ikiye ayrilir.
a. Mülk Serîketi: iki kisinin bir seye satin alma, mîrâs, hibe gibi mülk edinme sebeblerinden birisiyle yâhud sun'u olmaksizin mallann karismasiyle yâhud iradeli olarak mallarin karismasiyle mâlik olmasidir. Bu mülk sirketi de ihtiyarî ve cebrî
kisimlarina ayrilir...
b. Akd Sirketi; ortaklardan birinin digerine: Sana su Iste ortaklik ettim, demesi, öbürüsünün de kabul etmesi suretiyle vuku bulan akdî sirkettir... Bu akd sirketinin de Mufâvaza Sirketi, Inân Sirketi, Tekabbul Sirketi, Vucûh Sirketi, Taam Sirketi... gibi birçok nevi'leri vardir. Tafsilâti fikihlitâblarmdadir.
Nehd Sirketi'ni Âsim Molla söyle ta'rîf ediyor:
en-Nehd: Nûn'un kesri ve fethiyle seferber olan yoldaslarin kendi aralarinda arifane, suretiyle bir seviyede tertîb edip çikardiklari kumanyaya denir.
Kismet, seriat örfünde, yaygin hisseyi ta'yîn etmektir, yânî ölçek, tarti, arsin, metre gibi bir mikyas ile hisseleri birbirinden ayirmaktir. Bunun da çesitleri
vardir...
Buhârî bu unvaninda ölçek ve tarti mikyâslanyle taksimden Nehd'in yânî arifane suretiyle ortakligin taksimi müstesna olduguna isaret etmis ve bunu gelecek hadîsle te'yîd .eylemistir.

[3] Hadîsin basliga delîlligi "Ebû Ubeyde bu askerlere aziklarini getirmelerini emretti, aziklarin hepsi bir yere toplandi" sözünden alinir. Azik her gün azar azar askerlere dagitilinca Nehd, yânî kumanya ma'nâsmda olmustur. Bunda oranlama taksimin zikri yoktur, çünkü onlar alisverisi ve bedeli irâde etmemislerdir diye i'tirâz olundu. Buna söyle de cevâb verildi: O azigin toplanmasindan sonra askerlerin ondaki haklari müsâvî olmus ve kendileri onu âdetin cereyani üzere mucâzefe, yânî tahmîn ve oranlama ile almislardir (Aynî).
Buhârî bu hadîsi Magâzî ve Cihâd'da; Müslim de Sayd'da getirdi.

[4] Hadîsin basliga uygunlugu "Herkes geri kalan aziklarini getirsin.." emrindedir. Çünkü Peygamber aziklari onlardan esit bir pay hâlinde olmaksizin aldi, biriktirdi; sonra oranlama olarak taksim etti. îste erzakin bir araya toplanip, sonra oranlama suretiyle taksîm edilmesi Nehd, yânî ortak kumanya mâhiyetinde olmustur. Nehd'in (kumanyanin) baslangici ortaklik, sonu kismet, yânî taksimdir.

[5] Hadîsin basliga uygunlugu "On kisma bölünür..." sözünden alinir. Çünkü bunda tartilacak seyden oranlama olarak nasîblerin toplanmasi vardir.

[6] Basliga delîlligi "Yanlarindaki erzaki bir tek bez içinde toplarlar, sonra bunu aralarinda taksim ederler.." sözünden alinir.

[7] Hadîs basligin aynidir. Aliyyu'l-Kaarî'ye göre hadîsin ma'nâsi: "Ortak bir sürünün zekâti iki ortagin birinden alindiginda, onun, adalet geregi diger ortaga müracaat hakki vardir" demek olur. Buna göre hadîsin hükmü bütün sirketleri sâmil bulunur (Miskaaîu'l-Mesâbih Serhi).
Bunun tasviri söyle yapilmistir: Zekât me'mûru ortak bir sürünün zekât hakkini alirken, bu iki ortagin birisinden zekâtin tamâmini alirsa, veren taraf digerine müsavat yânî adalet üzere müracaat edebilir.. (Kastallânî).

[8] Hadîsin basliga uygunlugu "Sonra Peygamber ganîmet mallarini taksim etti, on koyunu bir deveye denk kildi" sözündedir.
Buhârî bu hadîsi Serîket, Cihâd, Zebâih Kitâblan'nda da getirmistir.

[9] Hadîslerin basliga delîlliklerI apaçiktir, bunun biri Mezâlim Kitâbi'nda da geçmisti.

[10] " et-Takvîm", tef'îl vezninde egri bir nesneyi dogrultmak ve bir nesneye kiymet ta'yîn eylemek ma'nâsinadir (Kaamûs Ter.).

[11] Hadîsin basliga uygunlugu "Âdilce bir kiymet..." sözündedir.

[12] Bu söz Nâfi'nin ise, bu kisim münkati' ve maktu' olur; hadîsten bir parça ise mevsûl ve merfû' olur. Hadîsin tafsilâti insâallah Itk Kitâbi'nda gelecektir.

[13] Hadîsin basliga delîlligi "Kölenin âdilâne kiymeti takdir olunur" sözündedir. Bu hadîse göre, taksîm Için esyanin kiymetlerini takdîr ve ta'yîn etmek caizdir. Bu konuda âlimler arasinda ihtilâf geçmemistir. Ancak ihtilâf, metâ'lann ve mallarin kiymet takdiri yapilmadan taksîm edilmelerindedir. Âlimlerin çogu ortaklarin rizâ ve muvâfakatlariyle kiymet ta'yîni yapilmadan da taksîmin caiz olacagina kaail olmuslardir

[14] Sorunun cevâbi hazfedilmistir; takdîri, hadîsin de cevâblayacagi gibi "Evet, kur'a çekilir "dir.

[15] Hadîsin basliga delîlligi "Bir gemi üzerine kur'a çektiler" sözündedir. "Diyebiliriz ki devletin kaanûn koyma hikmetini, münevver tabakanin, halkin câhil tabakasini ma'rûf ile emr, münkerden nehyederek aydinlatmaya çalismalarinin içtimaî geregini bu hadîsin tasvir ettigi bedî' sekilden yüksek hiçbir mütefekkir edibin kalemi tasvîr edemez" (Kâmil MIrâs).

[16] Hadîsin basliga delîlligi "Velîsinin himayesinde bulunup da velîsinin malina ortak olan yetîm kiz" sözünden alinir.

[17] Hadîsin arazîlerde ve diger seylerde ortakligin cevazina delîlligi apaçiktir.

[18] Hadîsin basliga delîlligi taksimden sonra suf'anin nefyedilmesinden dönmenin nefyedilmesi lâzim gelecegi yönündendir.

[19] Hadîsin basliga uygunlugu "Ben, bir ortagimla beraber birsey satin aldim" sözünden almir.
Ibn Erkam ile Berâ'nin Peygamber'den sorduklari da semeni semen ile degistirmenin mesru olup olmadigidir. Peygamber: Bir mecliste pesin verip almak suretiyle para degistirmekte be's yoktur. Eger müddetli olursa birakiniz, caiz degildir demis oluyor.

[20] Hadîsin basliga delîlligi, ma'nâsindan alinir. Onda Yahûdîler'in Hayber ekinciliginde ortaklik akidleri vardir. Onlar zimmet ehli Idiler

[21] Hadîsin basliga delîlligi açiktir. Hadîs ayni sened ve ayni metin ile Vekâlet Kitâ-bi'nin evvelinde de geçmisti.

[22] Bu ta'Iîki, Saîd ibn mensur senediyle rivayet etmistir. Bundan karine bulundugu zaman isaretle yetinilebilecegi hükmü alinmistir.

[23] Hadîs, mülk edinilecek bütün seylerde ortaklik yapilabilecegine delâlet etmektedir.

[24] Bu iki hadîsin basliga delîllikleri meydandadir. Bunlar yakinda da geçtikleri için daha fazla söze ihtiyâç yoktur.

[25] Basligin ikinci kismindaki "Izâ"nm cevâbi takdir edilecektir. Takdiri "Bu caiz olur mu?"dur. Bu sorunun cevâbi gelecek hadîsin sonundaki Peygamber'in sözünden bilinir. O da: "Peygamber^ Alî'ye ihraminda kalmasini emretti ve onu kurbanlik hayvanda ortak yapti" sözüdür.Buhârî bu bâbda Câbir ibn Abbâs'm Peygamber'in hacci hakkindaki hadîslerini getirdi. Bu hadîslerde Alî'nin Ihrami, Alî'ye ihraminda sabit kalmasini emri ve Alî'yi kurbana ortak yapmasi vardir. Bunlar hakkinda söz Hacc Kitâbi'nda genisçe olarak* geçmistir (ibn Hacer).

[26] Burada Peygamber'in Medine'den kurbanlik sevketmesinin ardindan ortakligin vâki' olmasinin beyâni vardir. Peygamber'in sevkettigi kurbanliklar altmis üç deve idi. Alî de Yemen'den Peygamber'e geldi; onun da yaninda otuzyedi deve vardi. Böylece Peygamber'in sevkettigi develeri yüz oldu. Peygamber bunlarda Alî'yi ortak yapti (Fethu'l-Bârt).

[27] Hadîsin basliga uygunlugu "Sonra on koyunu bir deveye denk saydi" sözünde-dir. Hadîs yakinda "Koyun taksîmi bâbi"nda geçmisti. Ancak Buhârî orada Alî ibnu'l-Hakem'den; burada ise seyhi Muhammed'den senediyle getirmistir.